



Број: I-PP-1-33/14
Датум: 01.07.2014.
Нови Сад

**ПОКРАЈИНСКИ СЕКРЕТАРИЈАТ ЗА ЗДРАВСТВО, СОЦИЈАЛНУ ПОЛИТИКУ
И ДЕМОГРАФИЈУ**

н/р покрајинског секретара

**Булевар Михајла Пупина 16
21000 Нови Сад**

Предмет: Мишљење и Препорука, веза: ваш број: 129-70/2014

Покрајински заштитник грађана - омбудсман је примио допис Покрајинског секретаријата за здравство, социјалну политику и демографију у којем је од омбудсмана затражио мишљење о предлогу посебног програма здравствене заштите – вантелесне оплодње за рођење другог, односно трећег детета на територији АП Војводине. Овај програм ће паровима који имају заједничко једно или два детета зачета поступком вантелесне оплодње и који због тога не испуњавају услове за укључивање у Програм вантелесне оплодње који финансира Републички фонд за здравствено осигурање, омогућити зачеће и рађање другог, односно трећег детета.

У допису је наведено да би реализацијом посебног програма вантелесне оплодње било обухваћено 300 парова годишње, а из средстава буџета АП Војводине било би обезбеђено суфинансирање трошкова једног поступка (150.000,00 динара по поступку), док би трошкове потребних лекова сносили парови. Програм би био реализован у Клиничком центру Војводине, Клиници за гинекологију и акушерство и у специјалним гинеколошким болницама „Genesis“ и „Perinatal“ у Новом Саду. Осим тога, указано је на постојање спремности лекара и других стручњака у Клиничком центру да ове послове обављају ван радног времена без накнаде чиме би били смањени трошкови и створени услови за укључивање што већег броја парова.

Покрајински заштитник грађана - омбудсман је више пута у годишњим извештајима указао на проблем недовољног рађања у АП Војводини који утиче на све области живота, па и на остваривање права грађана и грађанки на породични живот и позитивно оценио напоре који се предузимају у области здравствене заштите репродуктивног здравља и стварања услова за вантелесну оплодњу поступком биомедицински потпомогнутог оплођења (БМПО). Мере које су до сада предузимане у складу су са Стратегијом подстицања рађања („Сл.

гласник РС“ бр. 13/2008) коју је Влада Републике Србије усвојила почетком 2008. године. Један од посебних циљева Стратегије је борба против неплодности, а појединачни – пружање стручне помоћи паровима са проблемом неплодности. Ублажавање проблема неплодности захтева прилагођавање здравственог система за рационални, економски прихватљив и савремен приступ дијагностици и терапији инфертилитета, финансијску подршку заинтересованим паровима, као и релевантну законску регулативу везану за примену поступака биомедицински потпомогнуте оплодње. Мере, активности и механизми за остварење овог циља подразумевају израду и примену клиничких смерница за испитивање и лечење неплодности, сталну едукацију лекара - специјалиста, јачање капацитета одговарајућих здравствених установа, поступно повећање броја покушаја вештачке оплодње, као и сталну контролу квалитета рада здравствених установа које пружају услуге испитивања и лечења неплодности, наводи се у Стратегији уз закључак да ће стварање предуслова за ефикасно коришћење поступака медицински потпомогнуте оплодње допринети да већи број парова реализује родитељство, што је посебно значајно у условима интензивирања процеса одлагања рађања деце.

У прелиминарном извештају Републичког фонда за здравствено осигурање¹ који од 2006. године финансира Национални програм лечења неплодности поступцима БМПО, према индикацијама које је прописала Републичка стручна комисија Министарства здравља Републике Србије је наведено да је од децембра 2012. до децембра 2013. године на лечење упућено 1798 осигураних лица, од којих је 440 упућено у приватне здравствене установе са којима Фонд има уговор о пружању услуга лечења неплодности (према писању медија око 2500 парова испуњава услове за бесплатну процедуру). Од укупног броја лечених, у Клиничком центру Војводине лечено је 430 особа, у специјалној болници „Genesis“ – 89, а у специјалној болници „Perinatal“ – 11.

Фонд је због попуњености капацитета појединих здравствених установа из Плана мреже за обезбеђивање услуге лечења неплодности БМПО, након спроведеног поступка јавне набавке закључио Уговор о пружању услуга лечења неплодности са приватним установама за 445 осигураних лица како не би изгубили могућност остваривања права на лечење неплодности на терет средстава обавезног здравственог осигурања. Пријављеним осигураницима је у анкети омогућено да се изјасне о томе у којој установи желе да се лече, а на основу броја места. На овај начин делимично су искоришћени капацитети у приватним установама (Genesis – 75, а Perinatal – 5), а у току је попуњавање преосталих слободних места, док је до марта ове године у Клинички центар Војводине упућено 132 осигураних лица.

Оптимална расподела постојећих средстава намеће потребу сталног вредновања ефеката медицинских интервенција у односу на уложени новац, па је значајан

¹<http://www.rfzo.rs/download/vto/Preliminarni%20Izvestaj%20o%20leccenju%20oneplodnosti%20opostupcima%20BMPO,010414.pdf>

податак да је у болници „Genesis“ порођајем завршено 41%, у болници „Perinatal“ су се породиле све труднице које су прошле третман, њих 10, док је у Клиничком центру Војводине, иако ће подаци бити коначни у септембру ове године, тај проценат нижи – 24,5%. У извештају је наглашено да подаци о исходу лечења у приватним болницама нису добијени у рутинској здравственој статистици, па их Фонд не сматра поузданим и валидним. Републички фонд ће и убудуће поклањати пажњу унапређењу ефикасности, резултатима и квалитету услуга лечења неплодности поступцима БМПО и, с обзиром на ограничена средства, пажњу усмерити на ефикаснију дистрибуцију ресурса и контролу и транспарентност потрошње средстава.

Осим Закона о здравственој заштити који у члану 13, став 4 предвиђа да аутономна покрајина може да донесе посебне програме здравствене заштите за поједине категорије становништва, а за које је донет посебан програм здравствене заштите на републичком нивоу, Покрајинска скупштинска одлука о равноправности полова („Службени лист АПВ“ бр. 14/04, 18/2009) у члану 16 предвиђа могућност спровођења здравствене заштите жена тако што ће посебним програмом бити уређено спровођење здравствене заштите жена којим ће се нарочито обухватити здравствено саветовање у вези са планирањем породице, контрацепцијом, трудноћом и материнством, као и превенција и лечење обољења којима су посебно изложене жене.

Програм демографског развоја АП Војводине са мерама за његово спровођење („Сл. Лист АПВ“ бр. 3/2005) препознао је треће дете као могуће решење недовољног рађања у Војводини, али и мноштво различитих мера, међу којима и борбу против стерилитета, односно вантелесну оплодњу које би могле да промене садашњу демографску слику Војводине.

Покрајински секретаријат за здравство, социјалну политику и демографију прибавио је, посредством Министарства здравља, мишљење Управе за биомедицину која у потпуности подржава иницијативу за увођење посебног програма вантелесне оплодње, наводећи да је Републичка стручна комисија за БМПО дала условну сагласност, али је нејасно да ли због тога што им није јасан начин финансирања, начин спровођења поступка, да ли здравствене установе могу да испуне нове захтеве или постоји дилема о капацитетима државних установа за БМПО.

Имајући у виду наведено, Покрајински заштитник грађана - омбудсман, сходно члановима 17 и 33 Покрајинске скупштинске одлуке о Покрајинском омбудсману („Сл. лист АПВ“ бр. 23/02, 5/04, 16/05, 18/09-промена назива) Покрајинском секретаријату за здравство, социјалну политику и демографију упућује

Мишљење

Посебан програм здравствене заштите – вантелесне оплодње за рађање другог, односно трећег детета на територији АП Војводине је још једна од мера подстицања рађања и заустављања пада наталитета и у складу је са циљевима Програма демографског развоја АП Војводине.

Посебан програм треба да употпуни стратешки циљ за који се определила Покрајинска влада када је усвојила Одлуку о остваривању новчане помоћи породици у којој се роди треће дете („Сл. лист АПВ“ бр. 4/13).

Посебан програм не би требало да доведе у неравноправан положај грађане и грађанке који су остварили услове за укључивање у Програм вантелесне оплодње који финансира Републички фонд за здравствено осигурање, али због ограничених ресурса и средстава то право нису остварили за прво дете јер се налазе на „листи чекања“.

Приликом спровођења посебног програма вантелесне оплодње поступком БМПО треба узети у обзир и успешност поступака, односно резултате које постижу установе на територији АП Војводине које су предвиђене да реализују предложени програм вантелесне оплодње за рађање другог и трећег детета, као и њихове капацитете за реализацију националног и покрајинског програма.

Имајући у виду наведено, Покрајински заштитник грађана - омбудсман упућује Покрајинском секретаријату за здравство, социјалну политику и демографију следећу

Препоруку

Потребно је да Покрајински секретаријат за здравство, социјалну политику и демографију употпуни посебан програм здравствене заштите – вантелесне оплодње за рађање другог и трећег детета подацима о броју грађана и грађанки који имају потребу за оваквом врстом здравствене услуге.

Потребно је да Покрајински секретаријат за здравство, социјалну политику и демографију прикупи податке о броју парова који су укључени у Програм вантелесне оплодње који финансира Републички фонд за здравствено осигурање, али још чекају ову услугу, те сагледа евентуалне последице пролонгирања реализације овог права.

Спровођење посебног програма здравствене заштите – вантелесне оплодње за рађање другог, односно трећег детета потребно је употпунити подацима о успешности спровођења овог поступка у Клиничком центру Војводине, Клиници

за гинекологију и акушерство и у специјалним болницама „Genesis“ и „Perinatal“, као и њихових капацитета за реализацију програма.

Потребно је да Покрајински секретаријат за здравство, социјалну политику и демографију успостави механизам праћења примене и ефеката посебног програма здравствене заштите – вантелесне оплодње за рађање другог, односно трећег детета на територији АП Војводине.

Покрајински секретаријат за здравство, социјалну политику и демографију ће Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана обавестити о мерама и радњама које су предузете у циљу извршавања ове препоруке, односно доношења посебног програма здравствене заштите – вантелесне оплодње на територији АП Војводине.

Мишљење и Препорука ће бити објављени на интернет страници Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана.

С поштовањем,

**ЗАМЕНИЦА
ПОКРАЈИНСКОГ ОМБУДСМАНА**

Даница Годоров